

- (16) નીચેના વાક્યમાંથી કયા વિશેષણ શોધી તેનો પ્રકાર જણાવો. (1)
ભીખલા, બપોર થઈ ગયા.
- (17) 'સર્વોત્તમ' શબ્દના ધ્વનિઘટકો (સ્વર-વ્યંજન) છૂટા પાડો. (1)
- (18) નીચેના વાક્યની પ્રેરક વાક્યરચના બનાવો. (1)
આપણે પ્રેમશોર્યનું ગીત ગાઈએ.
- (19) નીચેની પંક્તિનો છંદ ઓળખાવો. (1)
દીપકના બે દીકરા, કાજળને અજવાશ.
એક કપૂત કાળું કરે, બીજો દિવે પ્રકાશ.
- (20) મનહર છંદનું બંધારણ જણાવો. (1)

વિભાગ - D

- (અ) નીચે આપેલી પંક્તિઓ આશરે પંદર વાક્યોમાં અર્થવિસ્તાર કરો. (4)
સફળતા જિંદગીની હસ્તરેખામાં નથી હોતી,
ચણાયેલી ઈમારત એના નકશામાં નથી હોતી.
અથવા
નગુણે વાસ ન રાખીએ, સગુણાની પત જાય,
ચંદન પડિયું ચોકમાં, ઈંધણ મૂલ વેચાય.

- (બ) તમારી શાળામાં યોજાયેલ સ્વચ્છતા અભિયાન પર છાપાજોગ અહેવાલ આશરે એકસો શબ્દોમાં તૈયાર કરો. (4)
- (ક) નીચે આપેલા ગદ્યખંડનો આશરે ત્રીજા ભાગમાં સંક્ષેપ કરી તેને યોગ્ય શીર્ષક આપો.

સ્ત્રી અને પુરુષ આ મુસાફરી જેવાં જીવનનાં એકસાથે મુસાફરી કરતાં માણસો છે. ગીત ગાનાર અને વાજિંત્ર વગાડનારમાં જો સુમેળ ન હોય, તો એ તાલબદ્ધ અને કર્ણપ્રિય હોતું નથી એમ પતિ અને પત્નીમાં સુમેળ ન હોય, તો જીવન સંવાદી હોતું નથી. બંનેની પાસે બંને જણાં વર્તન અને વ્યવહારની બાબતમાં તદ્દન ચોખ્ખાપણું ઈચ્છે છે. પરંતુ જો પતિ પત્નીને વફાદાર રહેવા તૈયાર ન હોય તો પત્ની પણ કંઈ પતિને વફાદાર રહેવા બંધાયેલી નથી. જગતનો નિયમ છે કે કોઈ વ્યક્તિ જે રીતે વર્તે એ જ રીતે તે જોઈને બીજી વ્યક્તિ પણ વર્તતી હોય છે. અલબત્ત, પતિ એ પત્ની પોતપોતાની ઈચ્છા પ્રમાણે સ્વચ્છંદ આચરણ કરનારાં ન બને, પણ પોતાના પગ ઉપર જ ઊભા રહેનારા અને સામાના આચારવિચારને યોગ્ય આદરથી સ્વીકારનારા બને. આમ નથી થતું તેથી જ પતિ અને પત્નીના જીવનમાં નાની વાતો બહુ મોટું રૂપ આપી મોટા ઝઘડા અને સંઘર્ષો થાય છે.

- (ડ) ગમે તે એક વિષય પર મુદ્દાઓ પર આધારિત આશરે શબ્દોમાં નિબંધ લખો. (8)
સ્વચ્છતા

મુદ્દા : પ્રસ્તાવના - શરીરની સ્વચ્છતા - ઘર અને મહોલ્લાની સ્વચ્છતા અંગેના પ્રયત્નો - ગામડાં અને શહેરોની સ્થિતિ - ગાંધીજીના સ્વચ્છતા અંગેના પ્રયત્નો - સ્વચ્છતાની જવાબદારીઓ - વિદેશોમાં સ્વચ્છતા - ઉપસંહાર

અથવા

મારું વતન

મુદ્દા : પ્રસ્તાવના - વતનની વિશેષતા - વતન પ્રેમની વાતો - સંસ્મરણો - ઉપસંહાર

અથવા

સિદ્ધિ તેને વરે જે પરસેવે ન્હાય.

મુદ્દા : પ્રસ્તાવના - પરિશ્રમનું મહત્વ - શાળાઓમાં શ્રમનું ગૌરવ - શિક્ષિત સમાજની વૃત્તિ - વિદેશોમાં શ્રમનું ગૌરવ - મહાપુરુષોનો શ્રમયજ્ઞ - ઉપસંહાર.

PAPER-4

વિભાગ - A

(ગદ્ય વિભાગ)

- (અ) નીચેનાં જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડીને ફરીથી લખો. (4)
(અ) ઉક્તિ	(બ) પાત્રો
(1) જાગો નંદ કે લાલ, ભોર ભઈ	(અ) દેવજી
(2) આ ભૂખ્યા ખેડૂતોનો નિસાસો પડ્યો !	(બ) ડુંગર
(3) કાલ્ય હવારે રૂપિયો દઈ જાશું	(ક) માણેક
(4) ગાંડી એવાં પગલાં તો ઘણાંય હોય	(ડ) જયાવતી શેઠાણી
	(ઈ) સુંદરજી શેઠ

- (બ) નીચે આપેલ વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો. (4)

- (1) માતાયાનથી અમરનાથ ગુફાનું અંતર _____ માઈલ છે.
(8, 16, 24)
- (2) ડુંગરની મૃત બાળકીનું નામ _____ હતું. (પગલી, ચકુ, બબલી)
- (3) સુંદરજી શેઠ _____ ના વતની હતા.
(અમેરિકાના, ડેગડિયા, તળાજાના)
- (4) અંકિત માટે _____ કેક લઈને આવ્યા.
(નીના બહેન, સંજય, મંજુકાકી)

- (ક) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (2)
- (1) ગાંધીજી કોને અપરાધ ગણતા હતા ?
- (2) માનસરોવર ક્યાં આવેલું છે ?
- (ડ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ત્રણ-ચાર વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (કોઈપણ બે) (4)
- (1) 'રેસનો ઘોડો' વાર્તાની કઈ બાબત લાલભત્તી કરે છે ?
- (2) લેખક કઈ બાબતને તંદુરસ્ત સમાજની મર્યાદાઓ ગણાવે છે ?
- (3) ડાંગના આદિવાસીઓની મરણને ઉજવવાની રીત વિશે જણાવો.
- (ઈ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના દસ-બાર વાક્યમાં સવિસ્તર ઉત્તર લખો. (કોઈપણ બે) (6)
- (1) રાતો ચોપડો ફાડી નાખવા પાછળ લેખકનું મનોમંથન જણાવો.
- (2) મનીષાનું પાત્ર ચિત્રણ 'ભૂલી ગયા પછી' કૃતિના આધારે કરો.
- (3) ગાંધીજીનો શ્રીમદ્ સાથેનો આધ્યાત્મિક સંબંધ સમજાવો.

વિભાગ - B

(પદ્ય વિભાગ)

- (અ) નીચેનાં જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડીને ફરીથી લખો. (4)
(અ) કૃતિ	(બ) કર્તા
(1) હું એવો ગુજરાતી	(અ) પદ
(2) વૈષ્ણવજન	(બ) સૉનેટ

- (3) દીકરી (ક) ગીત
(4) શિકારીને (ડ) ગઝલ
(ઈ) ઊર્મિકાવ્ય

(બ) નીચે આપેલ વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો. (4)

- (1) કવિ ઢોચકીમાં છાશ પાછી રેડી દેવાનું _____ ને કહે છે.
(પત્નીને, ખેડૂત મિત્રને, માતાને)
(2) 'વતનથી વિદાય થતાં' કાવ્યમાં કવિનો _____ પ્રત્યેનો પ્રેમ પ્રગટ થાય છે.
(માતા, વતન, પ્રાણી)
(3) સૂર _____ થી વિખૂટો પડી ગયો છે.
(કૃષ્ણથી, વાંસળીથી, રાધાથી)
(4) વૈષ્ણવજન સંસારમાં _____ ને વંદન કરે છે.
(માતાને, સાધુને, સહુને)

(ક) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (2)

- (1) 'બોલીએ ના કાંઈ' કાવ્યમાં કવિ શું કરવાનું કહે છે ?
(2) હૈયું ઉઝરતા શું ફૂટી નીકળે છે ?

(ડ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ત્રણ-ચાર વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (કોઈપણ બે) (4)

- (1) 'જેને જાગી ગયો તૂરિયાનો તાર રે' એટલે શું ?
(2) 'વેણના પાણી ઝીલાનારું તે સાગર છે વા કૂપ' આ પંક્તિ દ્વારા કવિ શું કહેવા માંગે છે ?
(3) 'ઉછરે છે રોજ કાચમથી ફડકમાં દીકરી' એમ કવિ શા માટે કહે છે ?

(ઈ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આઠ-દસ વાક્યમાં સવિસ્તર ઉત્તર લખો.

- (કોઈપણ બે) (6)
(1) માધવને મેળવવા માટેની સૂરની તીવ્ર ઉત્કંઠા તમારા શબ્દોમાં લખો.
(2) સારસીના ઊડી જવાથી કવિ ઉપર થયેલી અસર તમારા શબ્દોમાં લખો.
(3) પ્રથમ મુક્તકમાં કવિ કઈ વાતની ચેતવણી આપે છે તે વિસ્તારથી સમજાવો.

વિભાગ - C

(વ્યાકરણ વિભાગ)

માંગ્યા પ્રમાણે ઉત્તર લખો. (દરેકનો 1 ગુણ)

આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરીને જવાબ લખો.

- (1) નીચેના બે શબ્દોની સાચી જોડણી શોધીને લખો. (1)
પરિક્ષા (પરીક્ષા, પરીકશા, પરિકષા)
દિકરી (દિકરિ, દીકરી, દીકરિ)
(2) 'પરમ + અર્થ' શબ્દની સાચી સંધિ જોડો. (1)
(પરમર્થ, પામર્થ, પરમાર્થ)
(3) 'ગંગાસતી' શબ્દનો સમાસ ઓળખાવો. (1)
(કર્મધારય, ઉપપદ, તત્પુરુષ)
(4) જોડણીભેદે અર્થભેદ શોધીને લખો. (1)
(1) પાણી - (હાથ, જળ, હાથી)
(2) પાણી - (હાથ, હાથી, જળ)
(5) "મારા દીકરાને રેસના ઘોડાની જેમ દોડાવે છે.- વાક્યમાંના અલંકારનો પ્રકાર જણાવો. (1)

(વ્યતિરેક, ઉપમા, ઉત્પ્રેક્ષા)

- (6) 'નિર્મળ' શબ્દમાં કયો પ્રત્યય રહેલો છે. (1)
(પૂર્વ પ્રત્યય, પરપ્રત્યય, એકપણ પ્રત્યય નહિ)
(7) નીચેના શબ્દોના સમાનાર્થી શબ્દો શોધીને લખો. (1)
મહેમાન (યજમાન, અતિથિ, આદર)
બગીચો (ઉદ્યાન, મેદાન, ફૂલ -છોડ)
(8) 'સંજય' સંજ્ઞાનો સાચો પ્રકાર લખો. (1)
(ક્રિયાવાચક, વ્યક્તિવાચક, દ્રવ્યવાચક)

નીચે આપેલા પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ઉત્તર લખો.

- (9) નીચેના રૂઢિપ્રયોગનો અર્થ આપો. (1)
એકના બે ન થવું
(10) નીચે આપેલ કહેવતનો અર્થ લખો. (1)
નહિ ઘરના કે નહિ ઘાટના.
(11) નીચેના શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ લખો. (1)
રૂવાડાં ઊભા કરી દે તેવું
(12) નીચેના શબ્દનો વિરુદ્ધાર્થી શબ્દ લખો. (1)
સંમતિ
(13) કર્તરિવાક્ય બનાવો. (1)
ચીનના લોકો વડે ડોકટરને સજા કરવામાં આવી.
(14) નીચેના તળપદા શબ્દનું શિષ્ટરૂપ લખો. (1)
ભાળવું
(15) નીચેના વાક્યમાંથી વિશેષણ શોધી તેનો પ્રકાર જણાવો. (1)
મારા દીકરાને રેસના ઘોડાની જેમ દોડાવે છે.
(16) નીચેના વાક્યમાંથી ક્રિયાવિશેષણ શોધી તેનો પ્રકાર જણાવો. (1)
દર્દીઓને કાને આજકાલ બે શબ્દો અચૂક પડે છે 'વાઈરલ ઈન્ફેક્શન'
(17) 'ઉત્કૃષ્ટ' શબ્દના ધ્વનિઘટકો (સ્વર-વ્યંજન) છૂટા પાડો. (1)
(18) નીચેના વાક્યની પ્રેરક વાક્યરચના બનાવો. (1)
અંકિતને એનું શૈશવ આપો.
(19) નીચેની પંક્તિનો છંદ ઓળખવો. (1)
સાંભળી શિયાળ બોલ્યું, દાખે દલપતરામ,
અન્યનું તો એક વાંકું, આપના અઢાર છે.
(20) દોહરો છંદનું બંધારણ જણાવો. (1)

વિભાગ - D

(લેખન વિભાગ)

- (અ) નીચે આપેલી પંક્તિઓનો આશરે પંદર વાક્યોમાં અર્થ વિસ્તાર કરો.
પૈસા ને વળી પદવીનો, વિશેષ શો વિશ્વાસ, (4)
રાવણ કેરી સિદ્ધિ પણ, પળમાં પામી નાશ.
અથવા
ઊગે કમળ પંકમાં તદપિ દેવ શિરે ચડે,
નહિ કુળથી કિન્તુ મૂલ્ય મૂલવાય ગુણો વડે.
(બ) 5 મી જૂન પર્યાવરણ દિવસ અંતર્ગત તમારી શાળામાં યોજાયેલ વૃક્ષારોપણ અંગેનો અહેવાલ આશરે એકસો શબ્દોમાં લખો. (4)

- (ક) નીચે આપેલા ગદ્યખંડનો આશરે ત્રીજા ભાગમાં સંક્ષેપ કરી તેને યોગ્ય શીર્ષક આપો. (4)

‘પુસ્તક’ આધુનિક માનવીને આનંદ આપનાર સાથી અને સૌથી શિષ્ટ સાધન છે. તેનો આનંદ અનેરો હોય છે. પુસ્તકની પ્રશસ્તિ કરીએ એટલી ઓછી. માણસને એની સાથે એવી મહોબ્બત છે કે પુસ્તક સાથે તે હસે છે, રડે છે, ઉદાસ થઈ જાય છે. આનંદ પામે છે. પુસ્તકની હાજરીમાં પોતાની જાત સાથે વાતો કરવા લાગે છે અને પોતાની જાતને ક્યારેક તો માત્ર પુસ્તક પાસે જ ખુલ્લી કરે છે. પુસ્તક માનવીને માટે દિલોજાન દોસ્ત છે. પુસ્તક એક વિસ્મયકારક વસ્તુ છે. તેને ભૌતિક શરીર હોય છે અને તેને આત્મા પણ હોય છે. વિચારો, લાગણીઓ, ધબકાર, જ્ઞાન, માહિતી કંઈ કેટલુંય સંયોજિત થઈને તેમાંથી પુસ્તક બને છે. તેની સાથે તમે વાતો કરી શકો છો, સફર કરી શકો છો. પુસ્તક એક જાદુઈ દીવો છે. દીવાની પાસે એકલા બેઠા હોઈએ અને સાથે પુસ્તક હોય એના જેવો આનંદ દુનિયામાં એકે નથી.

- મોહમ્મદ માંકડ

- (ડ) ગમે તે એક વિષય પર મુદ્દાઓ પર આધારિત આશરે ૨૫૦ શબ્દોમાં નિબંધ લખો. (8)

વસંત - વનમાં અને જનમાં

મુદ્દા : પ્રસ્તાવના - ભારતનો ઋતુક્રમ- વસંતનું માદક વાતાવરણ-વસંત અને માનવજીવન-વસંત એક અજોડ ઋતુ- ઉપસંહાર.

અથવા

દીકરી, ઘરની દીવડી

મુદ્દા : દીકરી પ્રત્યેનું સમાજનું વલણ-દીકરો અને દીકરીની પ્રકૃતિ-પિતાને બ્હાલી દીકરી - સ્ત્રીભૂષણ હત્યા અને સ્ત્રી પુરુષ પ્રમાણમાં અસમતુલા-ચેતવણીની ઘંટી વાગી ચૂકી છે-જાગૃતિની જરૂર-ઉપસંહાર.

અથવા

માતૃભાષાનું મહત્વ :

મુદ્દા : પ્રસ્તાવના-ભાષા બોલીઓની વિવિધતા માતૃભાષા શીખવાનું પ્રથમ સોપાન-ભાષાનું વેપારીકરણ-શિક્ષણમાં માતૃભાષાનું મહત્વ-માતૃભાષાને અપાતું પ્રોત્સાહન-ઉપસંહાર.

PAPER-5

વિભાગ - A

(ગદ્ય વિભાગ)

- (અ) નીચેનાં જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડીને ફરીથી લખો. (4)

(અ) પાત્રો

- (1) સેમ્યુઅલ બટલર
- (2) વેલજી
- (3) સલોની
- (4) દાસકાકા

(બ) કૃતિ

- (અ) ભૂલી ગયા પછી
- (બ) ચોપડાની ઈન્દ્રજાળ
- (ક) વાઈરસ ઈન્ફેક્શન
- (ડ) જન્મોત્સવ
- (ઈ) છત્રી

- (બ) નીચે આપેલ વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો. (4)

- (1) શ્રીમદ્ રાજચંદ્રનું જન્મ સમયનું નામ _____ હતું.
(ધર્મનંદન, લક્ષ્મીનંદન, રાજકુમાર)
- (2) લાલ કિનખાબના પડદા પાછળ _____ ની તૈયારીઓ થઈ ચૂકી હતી.
(નાટક, સંગીત, કૃષ્ણ જન્મ)
- (3) મનીષાના પપ્પા બસ સ્ટેન્ડ ઉપર _____ નો શેર બોલ્યા.
(ઈકબાલ, ઘાયલ, ગની દહીંવાલા)
- (4) _____ થી તાણમાં ઘટાડો થાય છે. (સત્સંગ, ભજનાનંદ, નૃત્ય)

- (ક) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (2)

- (1) અંકિતે તેની નાની બહેનનું લાડથી કયું નામ પાડ્યું હતું ?
- (2) આંબા પટેલની ઘોડીની ચાલ કેવી હતી ?

- (ડ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ત્રણ-ચાર વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (કોઈપણ બે) (4)

- (1) લેખક શા માટે પોતાને ટચૂકડા બુલ્બુલ સાથે સરખાવે છે ?
- (2) ખોભણમાં પગ લપસ્યો છતાં લેખક કેવી રીતે બચ્યાં ?
- (3) આંબા પટેલે વછેરીને ઉછેરવા શું કર્યું હતું ?

- (ઈ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના દસ બાર વાક્યમાં સવિસ્તાર ઉત્તર લખો.

- (કોઈપણ બે) (6)
- (1) ‘રેસનો ઘોડો’ વાર્તાના આધારે બાળકના ઘડતરમાં અડચણરૂપ બનતા પરિબળોની ચર્ચા કરો.
- (2) છત્રી ન ખોવાય એ માટે લેખકને કેવી કેવી સલાહો મળી હતી ?
- (3) નવજાત બાળકની કરુણતા તમારા શબ્દોમાં આલેખો.

વિભાગ - B

(પદ્ય વિભાગ)

- (અ) નીચેનાં જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડીને ફરીથી લખો. (4)

(અ) કૃતિ

- (1) બોલીએ ના કાંઈ
- (2) એક બપોરે
- (3) દિવસો જુદાઈના જાય છે
- (4) મુક્તક

(બ) કર્તા

- (અ) ગની દહીંવાલા
- (બ) રઈશ મણિયાર
- (ક) જયંત પાઠક
- (ડ) રાજેન્દ્ર શાહ
- (ઈ) રાવજી પટેલ

- (બ) નીચે આપેલ વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો. (4)

- (1) જુદાઈના દિવસો _____ સુધી લઈ જશે. (વિરહ, મિલન, દુઃખ)
- (2) શીલવંત સાધુના ચિત્તની વૃત્તિ _____ હોય છે.
(સ્વચ્છ, શંકાશીલ, નિર્મળ)
- (3) વહેણના પાણીને _____ ઝીલે છે. (કૂવો, સાગર, હૃદય)
- (4) કાવ્યનાયિકાનો વીર _____ પાઘડી પહેરે છે.
(નવરંગી, સમરંગી, પચરંગી)

- (ક) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (2)

- (1) કવિ કયાં વૃક્ષ નીચે બેઠા હતાં ?
- (2) સ્વજન સુધી કોણ લઈ જશે ?